

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
w Warszawie**

RWA-61-57/08/MSK

Warszawa, dn. 8 października 2009 r.

DECYZJA nr RWA-29/2009

I. Na podstawie art. 26 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do treści art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 134, poz. 939)

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przeciwko Witoldowi Buczyńskiemu prowadzącemu niepubliczną placówkę oświatową o nazwie Testing & Foreign Language Services – Szkoła Języków Obcych z siedzibą w Warszawie **uznaje się**, że działanie polegające na stosowaniu postanowień zawartych we wzorach umów o nazwie „Umowa o nauczanie języka obcego” i „Regulamin dla słuchaczy kursu językowego w niepublicznej placówce oświatowej Testing & Foreign Language Services” o treści:

1. „Rezygnacja z kursu na 3 dni robocze przed datą rozpoczęcia kursu, z powodu przyczyn, za które odpowiedzialności nie ponosi Organizator, nie jest możliwa. Oznacza to, że wpłacona na poczet kursu kwota nie będzie zwrócona. Zamawiający kurs może jednak zawiesić kurs, o którym mowa w pkt 3 i 4 niniejszej Umowy, a następnie wznowić kurs w późniejszym terminie, pod warunkiem, że kurs tego samego rodzaju będzie dostępny. Zawieszenie korzystania z kursu nie uprawnia jednak Zamawiającego kurs do żądania zwrotu wniesionej opłaty za kurs, a w przypadku płatności ratalnej, kolejne raty Zamawiający będzie wносił w terminach określonych w niniejszej Umowie i załącznikach będących jej integralną częścią” (§ 7 „Umowy o nauczanie języka obcego”),
2. „Rezygnacja z kursu po dacie rozpoczęcia kursu jest możliwa jedynie z powodu przyczyn, za które odpowiedzialność ponosi Organizator. W innym wypadku Zamawiający może jedynie zawiesić kurs na warunkach określonych w pkt 7 niniejszej Umowy” (§ 9 „Umowy o nauczanie języka obcego”),

3. „Zamawiający kurs oświadcza, że tekst umowy został z nim indywidualnie uzgodniony” (§ 17 „Umowy o nauczanie języka obcego”),
4. „(...) Opłacenie raty po terminie powoduje naliczanie odsetek za czas zwłoki w wysokości 0,5 % za każdy dzień zwłoki” (pkt 11 „Regulaminu dla słuchaczy kursu językowego w niepublicznej placówce oświatowej Testing & Foreign Language Services”),
5. „Rezygnacja z rozpoczętego kursu z przyczyn leżących po stronie Słuchacza nie zwalania go z obowiązku uiszczania kolejnych rat” (pkt 13 „Regulaminu dla słuchaczy kursu językowego w niepublicznej placówce oświatowej Testing & Foreign Language Services”),
6. „Niniejszym oświadczam, iż treść Regulaminu została indywidualnie uzgodniona ze mną, zapoznała/em się z nią i akceptuję” („Regulamin dla słuchaczy kursu językowego w niepublicznej placówce oświatowej Testing & Foreign Language Services”),

stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, polegającą na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, co stanowi naruszenie art. 24 ust. 2 pkt 1 w związku z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów i nakazuje się zaniechanie jej stosowania.

II. Na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do treści art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 134, poz. 939) po przeprowadzeniu postępowania w sprawie naruszenia zbiorowych interesów konsumentów

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

nakłada się na Witolda Buczyńskiego prowadzącego niepubliczną placówkę oświatową o nazwie Testing & Foreign Language Services – Szkoła Języków Obcych z siedzibą w Warszawie **karę pieniężną w wysokości 34 417,00 zł** (słownie: trzydzieści cztery tysiące czterysta siedemnaście złotych) płatną do budżetu państwa, z tytułu naruszenia zakazu, o jakim mowa w art. 24 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie opisanym w punkcie I sentencji niniejszej decyzji.

UZASADNIENIE

Do Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury UOKiK w Warszawie wpłynęły skargi konsumentów dotyczące niedozwolonych klauzul umownych stosowanych przez niepubliczną placówkę oświatową Testing & Foreign Language Services – Szkoła Języków Obcych z siedzibą w Warszawie.

Z załączonych do skarg dokumentów wynikało, iż Szkoła w stosunkach z konsumentami posługuje się wzorcami umów o nazwie „Umowa o nauczanie języka obcego” i „Regulamin dla słuchaczy kursów językowych w niepublicznej placówce oświatowej

TFLS - Testing & Foreign Language Services” zawierającymi w swej treści niedozwolone postanowienia umowne w rozumieniu art. 385¹ § 1 Kodeksu cywilnego, uznane prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone i wpisane do prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego (dalej: rejestr niedozwolonych klauzul umownych).

Jak ustalił Prezes Urzędu w postępowaniu prowadzonym o sygn. RWA-61-19/08/MSK przedsiębiorcą prowadzącym niniejszą placówkę jest Witold Buczyński będący założycielem placówki w rozumieniu art. 82 ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst. jedn. z 2004 r. Nr 256 poz. 2572 ze zm.).

Analiza wzorców umów stosowanych przez Witolda Buczyńskiego uzyskanych w toku w postępowaniu o sygn. RWA-61-19/08/MSK wykazała, iż zawierają one w swej treści niedozwolone postanowienia umowne w rozumieniu art. 385¹ § 1 Kodeksu cywilnego, uznane prawomocnym wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone i wpisane rejestru abuzywnych klauzul umownych).

W związku z powyższym, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatura w Warszawie postanowieniem z dnia 18 września 2008 r. wszczął przeciwko Witoldowi Buczyńskiemu prowadzącemu niepubliczną placówkę oświatową o nazwie *Testing & Foreign Language Services – Szkoła Języków Obcych* z siedzibą w Warszawie (dalej: Przedsiębiorca, Szkoła lub TFLS) postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów pod zarzutem podejrzenia stosowania postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego (dalej: k.p.c.), co może stanowić naruszenie art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Jednocześnie postanowieniem z dnia 18 września 2008 r. Prezes Urzędu zaliczył w poczet materiałów dowodowych pisma Witolda Buczyńskiego prowadzącego niepubliczną placówkę o nazwie *Testing & Foreign Language Services – Szkoła Języków Obcych* z dnia 24 grudnia 2007 r. oraz z dnia 29 stycznia 2008 roku wraz z załącznikami uzyskane przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w toku postępowania (sygn. RWA-61-19/08/MSK).

Zawiadamiając Przedsiębiorcę o wszczęciu przedmiotowego postępowania, Prezes UOKiK w Warszawie wezwał go również do ustosunkowania się do zarzutów zawartych w postanowieniu o wszczęciu tego postępowania oraz do przekazania wskazanych w piśmie dokumentów i informacji. Pismem z dnia 17 października 2008 r. Przedsiębiorca ustosunkował się do zarzutów postawionych przez Prezesa UOKiK i przekazał nowo opracowany wzorzec umowy. Dalszych informacji niezbędnych dla oceny sprawy Szkoła udzieliła w pismach z dnia 24 października 2008 r. i z dnia 1 grudnia 2008 r. oraz 14 kwietnia 2009 r.

Pismem z dnia 21 kwietnia 2009 r. Przedsiębiorca został zawiadomiony o zamknięciu postępowania dowodowego oraz możliwości zapoznania się z aktami sprawy w siedzibie Delegatury UOKiK w Warszawie.

W dniu 19 maja 2009 r. Przedsiębiorca skorzystał z przysługującego mu uprawnienia do zapoznania się z aktami sprawy.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił, co następuje

Witold Buczyński prowadzi niepubliczną placówkę oświatową o nazwie Testing & Foreign Language Services – Szkoła Języków Obcych na podstawie wpisu do ewidencji szkół i placówek niepublicznych prowadzonej przez Urząd miasta stołecznego Warszawa. Witold Buczyński jest założycielem ww. placówki oświatowej w rozumieniu art. 82 ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jedn. z 2004 r. Nr 256 poz. 2572 ze zm.). Zgodnie bowiem z art. 82 ust. 1 osoby prawne i fizyczne mogą zakładać szkoły i placówki niepubliczne po uzyskaniu wpisu do ewidencji prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego obowiązującą do prowadzenia odpowiedniego typu publicznych szkół i placówek. Przedmiotową placówką jest placówką kształcenia ustawicznego, której przedmiotem działalności jest nauczanie języka angielskiego, francuskiego oraz hiszpańskiego na różnych poziomach zaawansowania.

TFLS świadczy usługi edukacyjne na podstawie umowy, do której, zgodnie z art. 750 k.c., stosuje się odpowiednio przepisy o umowie zlecenia. Umowa ta jest umową wzajemną, w której świadczeniem głównym są usługi edukacyjne, za które konsument uiszcza opłaty.

TFLS w stosunkach z konsumentami posługuje się wzorami umów w rozumieniu art. 384 Kodeksu cywilnego o nazwie: „*Umowa o nauczanie języka obcego*” i „*Regulamin dla słuchaczy kursu językowego w niepublicznej placówce oświatowej Testing & Foreign Language Services*”.

Po przeprowadzeniu analizy tych wzorów Prezes Urzędu ustalił, iż w ich treści znajdują się następujące postanowienia:

1. *„Rezygnacja z kursu na 3 dni robocze przed datą rozpoczęcia kursu, z powodu przyczyn, za które odpowiedzialności nie ponosi Organizator, nie jest możliwa. Oznacza to, że wpłacona na poczet kursu kwota nie będzie zwrócona. Zamawiający kurs może jednak zawiesić kurs, o którym mowa w pkt 3 i 4 niniejszej Umowy, a następnie wznowić kurs w późniejszym terminie, pod warunkiem, że kurs tego samego rodzaju będzie dostępny. Zawieszenie korzystania z kursu nie uprawnia jednak Zamawiającego kurs do żądania zwrotu wniesionej opłaty za kurs, a w przypadku płatności ratalnej, kolejne raty Zamawiający będzie wносił w terminach określonych w niniejszej Umowie i załącznikach będących jej integralną częścią” (§ 7 „Umowy o nauczanie języka obcego”).*
2. *„Rezygnacja z kursu po dacie rozpoczęcia kursu jest możliwa jedynie z powodu przyczyn, za które odpowiedzialność ponosi Organizator. W innym wypadku Zamawiający może jedynie zawiesić kurs na warunkach określonych w pkt 7 niniejszej Umowy” (§ 9 „Umowy o nauczanie języka obcego”).*
3. *„Zamawiający kurs oświadcza, że tekst umowy został z nim indywidualnie uzgodniony” (§ 17 „Umowy o nauczanie języka obcego”).*

4. „(...) *Oplacenie raty po terminie powoduje naliczanie odsetek za czas zwłoki w wysokości 0,5 % za każdy dzień zwłoki*” (pkt 11 „Regulaminu dla słuchaczy kursu językowego w niepublicznej placówce oświatowej Testing & Foreign Language Services”).
5. „*Rezygnacja z rozpoczętego kursu z przyczyn leżących po stronie Słuchacza nie zwalania go z obowiązku uiszczania kolejnych rat*” (pkt 13 „Regulaminu dla słuchaczy kursu językowego w niepublicznej placówce oświatowej Testing & Foreign Language Services”).
6. „*Niniejszym oświadczam, iż treść Regulaminu została indywidualnie uzgodniona ze mną, zapoznała/em się z nią i akceptuję*” („Regulamin dla słuchaczy kursu językowego w niepublicznej placówce oświatowej Testing & Foreign Language Services”).

Przedsiębiorca ustosunkowując się pismem z dnia 17 października 2008 r. do sformułowanych przez Prezesa Urzędu zarzutów podniósł, iż nie posługuje się wzorcami umów a jedynie propozycjami projektów umów i regulaminu, które następnie są negocjowane indywidualnie. Zatem, w ocenie Przedsiębiorcy, nie można uczynić mu zarzutu stosowania praktyki polegającej na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, skoro nie stosuje on wzorców umów. Na dowód powyższego, Szkoła przedłożyła umowy zawierane z konsumentami, potwierdzające - w jej ocenie - fakt indywidualnego negocjowania przez konsumentów poszczególnych zapisów umownych. Odnosząc się natomiast do poszczególnych Przedsiębiorca podniósł, iż:

1. Odnosząc się do treści zarzutów w pkt 1, 2 i 5 Przedsiębiorca podniósł, iż kwestionowane przez Prezesa UOKiK w niniejszych punktach postanowienia nie są tożsame z niedozwolonymi klauzulami umownymi zawartymi w rejestrze klauzul abuzywnych. Szkoła wskazała, iż w stosowanych przez nią postanowieniach brak możliwości rezygnacji z kursu dotyczy jedynie przyczyn, za które Szkoła nie ponosi odpowiedzialności. Zatem konsument może wypowiedzieć umowy w sytuacji, gdy rezygnacja następuje z przyczyn, za które odpowiedzialność ponosi Szkoła. Natomiast konsument nie ma możliwości zrezygnowania z umowy w sytuacji, gdy przyczyny leżą po jego stronie. Zdaniem Szkoły, przyjęcie takiego rozwiązania jest zgodne z art. 746 § 3 k.c., stosownie do którego „*nie można zrzec się z góry uprawnienia do wypowiedzenia zlecenia z ważnych powodów*”. W ocenie Szkoły, zgodne z prawem jest zrzeczenie się z góry przez konsumenta uprawnienia do wypowiedzenia umowy z przyczyn innych niż „ważne”. Takie natomiast są w opinii Szkoły powody rezygnacji przedstawiane przez konsumentów. Przedsiębiorca pokreślił, że do szkoły były kierowane pisma, w których jako powód rezygnacji podawano: zmianę godzin pracy, zmianę miejsca zamieszkania, chorobę, brak środków finansowych, jednakże nie było to poparte dowodami, zatem Szkoła nie uznawała takich powodów za ważne. Szkoła podniosła, iż zgodnie z postanowieniami umowy zamawiający kurs nie może z niego zrezygnować jednakże zamiast tego ma możliwość bezterminowego zawieszenia kursu albo przeniesienia praw wynikających z kursu na osobę trzecią. Jednocześnie Szkoła wskazała, iż wznowienie kursu w późniejszym terminie jest możliwe jedynie pod warunkiem, że kurs tego samego rodzaju będzie dostępny. Szkoła oświadczyła również, iż zaprzestała stosowania kwestionowanych przez Prezesa UOKiK w pkt. 1, 2 i 5 klauzul z końcem

września 2008 r. Z przedstawionych przez Szkołę nowoopracowanych wzorców wynika, iż § 7 „Umowy o nauczanie języka obcego” otrzymał brzmienie: „Rezygnacja z kursu przez Zamawiającego na mniej niż 3 dni robocze przed datą jego rozpoczęcia z powodu przyczyn, za które odpowiedzialności nie ponosi Organizator, będzie uznawana za rozwiązanie umowy pod warunkiem, że najpóźniej w dniu takiej rezygnacji Zamawiający Kurs zapłaci TFLS odszkodowanie obejmujące przypadające na Zamawiającego kurs proporcjonalne wynagrodzenie lektora, proporcjonalne koszty najmu sal oraz kwotę 200 zł z tytułu postępowania kwalifikacyjnego (nie dotyczy kursu na poziomie podstawowym) i 150 zł z tytułu obsługi administracyjno-prawnej (m.in. zapisu na kurs, sporządzania pism i niezbędnych wyliczeń). Niezależnie od powyższego Organizator zastrzega sobie dochodzenie innych roszczeń od Zamawiającego na zasadach ogólnych. Zamawiający kurs może jednak zawiesić kurs, o którym mowa w § 2 niniejszej Umowy, a następnie wznowić kurs w późniejszym terminie, pod warunkiem, że kurs tego samego rodzaju będzie dostępny. Zawieszenie korzystania z kursu nie uprawnia jednak Zamawiającego kurs do żądania zwrotu wniesionej opłaty za kurs, a w przypadku płatności ratalnej, kolejne raty Zamawiający będzie wносił w terminach określonych w niniejszej Umowie i załącznikach będących jej integralną częścią”; § 9 „Umowy o nauczanie języka obcego” otrzymał natomiast brzmienie: „Jeżeli Zamawiający Kurs będzie chciał z niego zrezygnować już po jego rozpoczęciu, z powodu przyczyn za które odpowiedzialności nie ponosi Organizator i nie będzie chciał zawiesić Kursu i wznowić go na warunkach określonych w § 7 i § 12 niniejszej wówczas rezygnacja będzie uznana za rozwiązanie umowy pod warunkiem, że najpóźniej w dniu takiej rezygnacji Zamawiający zapłaci TFLS odszkodowanie obejmujące przypadające na Zamawiającego Kurs proporcjonalne wynagrodzenie lektora, proporcjonalne koszty najmu sal, proporcjonalne koszty energii elektrycznej, c.o. (proporcje te będą wyliczone w odniesieniu do ilości zajęć oraz osób w grupie w których dana osoba nie będzie uczestniczyła po takiej rezygnacji) oraz zapłaty zryczałtowanej kwoty 200 zł z tytułu postępowania kwalifikacyjnego (nie dotyczy kursu na poziomie podstawowym) i 150 zł z tytułu obsługi administracyjno-prawnej (m.in. zapisu na kurs, sporządzania pism i niezbędnych wyliczeń). Niezależnie od powyższego Organizator zastrzega sobie dochodzenie innych roszczeń od Zamawiającego na zasadach ogólnych.”

Z przekazanego nowego wzorca umowy wynika także, iż postanowienie kwestionowane przez Prezesa UOKiK w pkt 5 sentencji decyzji o treści: „Rezygnacja z rozpoczętego kursu z przyczyn leżących po stronie Słuchacza nie zwalania go z obowiązku uiszczenia kolejnych rat” (pkt 13 „Regulaminu dla słuchaczy kursu językowego w niepublicznej placówce oświatowej Testing & Foreign Language Services”) zostało wykreślone.

2. Odnosząc się do zarzutów sformułowanych w pkt 3 i 5 sentencji postanowienia o wszczęciu niniejszego postępowania Szkoła oświadczyła, iż przedmiotowe klauzule również nie są tożsame z postanowieniem: „Oświadczam, że zapoznałem się i wynegocjowałem treść niniejszej umowy”, uznanym za niedozwolone postanowienie umowne wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 20 lipca 2006 r. (sygn. akt XVII Amc 9/06) i wpisanym do rejestru niedozwolonych klauzul umownych pod nr 881.

Szkoła podkreśliła, iż konsument, który decyduje się skorzystać z usług przez nią oferowanych, otrzymuje propozycję projektu umowy i regulaminu a nie ustalony i nie

podlegający uzgodnieniom wzorcowi umowy. Szkoła wskazała, iż konsument może swobodnie i indywidualnie uzgadniać postanowienia, o czym jest informowany przed zawarciem umowy. Na dowód powyższego Szkoła przekazała umowy wskazujące - jej zdaniem - na fakt indywidualnego negocjowania przez konsumentów poszczególnych zapisów umownych.

Jednocześnie Szkoła wskazała, iż przedmiotowe klauzule nie funkcjonują od końca września 2008 r. w stosowanych przez Szkołę propozycjach projektów umowy i regulaminu. Szkoła wskazała, iż treść przedmiotowych klauzul została zastąpiona nowym postanowieniem umieszczonym w nagłówku w projekcie umowy i regulaminu o treści odpowiednio: „*Uwaga: Poniższy tekst jest jedynie propozycją projektu umowy, do której Zamawiający Kurs może zaproponować nowe postanowienie, bądź zaproponować usunięcie lub zmianę postanowień zaproponowanych przez TFLS, tak aby umowa spełniała wymogi indywidualnego uzgodnienia wszystkich jej postanowień z Zamawiającym Kurs*” oraz „*Uwaga: Poniższy tekst jest jedynie propozycją projektu Regulaminu, do której Zamawiający Kurs może zaproponować nowe postanowienie, bądź zaproponować usunięcie lub zmianę postanowień zaproponowanych przez TFLS, tak aby Regulamin spełniał wymogi indywidualnego uzgodnienia wszystkich jej postanowień z Zamawiającym Kurs*”. Na dowód powyższego Szkoła przekazała nowo opracowane wzorce umowy, w których pod treścią ww. postanowień każdy klient składał własnoręcznie napisane oświadczenie o treści: „*Przeczytałem/am, zrozumiałem/am i miałem/am możliwość skorzystania z powyższego postanowienia*”.

3. Odnosząc się do zarzutu sformułowanego w pkt 4 sentencji postanowienia Szkoła stwierdziła, iż stosowany przez nią zapis także nie jest tożsamy z abuzywnymi postanowieniami umownym wpisanymi do rejestru. Szkoła wskazała, iż przywołane przez Prezesa UOKiK postanowienia dotyczą „opóźnienia” w zapłacie przez konsumenta płatności, natomiast postanowienie stosowane przez Szkołę odnosi się do „zwłoki” tj. zawinionej przez konsumenta przyczyny opóźnienia płatności, skutkującej potencjalną możliwością zapłacenia odsetek. Szkoła stwierdziła także, iż w praktyce nigdy nie naliczyła ani nie pobrała odsetek od żadnego ze słuchaczy Szkoły. Jednocześnie Szkoła wskazała, iż zmieniła kwestionowane postanowienia na postanowienia w brzmieniu: „*W przypadku nieuiszczenia płatności w terminie będą pobierane odsetki w wysokości 0,1 % za każdy dzień opóźnienia*”.

Pismem z dnia 18 marca 2009 r. Prezes UOKiK wezwał Przedsiębiorcę do przekazania informacji o zakresie czasowym posługiwania się w obrocie zakwestionowanymi wzorcami umowy oraz o liczbie umów zawartych pomiędzy przedsiębiorcą a klientami (konsumentami). Jak wynika z pisma Szkoły z dnia 14 kwietnia 2009 r. liczba umów zawartych ze słuchaczami przez TFLS, które obowiązywały na dzień 14 kwietnia 2009 r. to liczba 1328 umów. Jednocześnie Szkoła odpowiadając na pytanie Prezesa Urzędu, od kiedy posługuje się w obrocie zakwestionowanymi wzorcami umowy wskazała, że nie posługuje się wzorcami umów a jedynie propozycjami projektów umów i regulaminu, które następnie są negocjowane indywidualnie.

Jak ustalił Prezes Urzędu w postępowaniu prowadzonym o sygn. RWA-61-19/08/MSK kwestionowanymi wzorcami umownymi Szkoła posługuje się od co najmniej września 2007 r.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje

Postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, podobnie jak każde inne postępowanie administracyjne, toczy się z udziałem osób mających przymiot strony. Zgodnie z art. 101 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, stroną postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów jest każdy, wobec kogo zostało wszczęte postępowanie.

W przedmiotowej sprawie stroną postępowania, wobec której zostało wszczęte postępowanie w związku z podejrzeniem stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, jest Witold Buczyński prowadzący niepubliczną placówkę oświatową o nazwie Testing & Foreign Language Services – Szkoła Języków Obcych, wpisaną do ewidencji szkół niepublicznych miasta stołecznego Warszawa pod numerem 102K.

Zgodnie z przepisem art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, ilekroć w ustawie jest mowa o przedsiębiorcy rozumie się przez to przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2007 r., Nr 155, poz. 1095), oraz: a) osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej; b) osobę fizyczną wykonującą zawód we własnym imieniu i na własny rachunek lub prowadzącą działalność w ramach wykonywania takiego zawodu; c) osobę fizyczną, która posiada kontrolę nad co najmniej jednym przedsiębiorcą, choćby nie prowadziła działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, jeżeli podejmuje dalsze działania podlegające kontroli koncentracji; d) związek przedsiębiorców (...). Zgodnie zaś z art. 4 ust. 1 w zw. z art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, przedsiębiorcą w jej rozumieniu jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną – wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą tj. jest zarobkową działalnością wytwórczą, budowlaną, handlową, usługową oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodową, wykonywaną w sposób zorganizowany i ciągły.

Prezes Urzędu zważył, iż - na podstawie wpisu do ewidencji szkół i placówek niepublicznych prowadzonej przez Urząd m.st. Warszawa – Witold Buczyński prowadzi niepubliczną placówkę oświatową o nazwie Testing & Foreign Language Services – Szkoła Języków Obcych. Witold Buczyński jako osoba fizyczna świadczy odpłatnie usługi edukacyjne w ww. placówce. W ocenie Prezesa Urzędu, działalność taką cechuje profesjonalny charakter. Jest podporządkowana regułom opłacalności i racjonalnego gospodarowania co wskazuje na jej zarobkowy charakter. Co więcej, jest działaniem wykonywanym na własny rachunek osoby prowadzącej placówkę tj. Witolda Buczyńskiego. Poddając dalszej analizie działalność Witolda Buczyńskiego w przedmiotowym zakresie należy wskazać, iż jej zorganizowany i ciągły charakter nie wywołują wątpliwości. Tym samym - w ocenie Prezesa Urzędu - przesądza to, iż świadczenie odpłatnych usług wychowania i edukacji przedszkolnej przez Witolda Buczyńskiego spełnia przesłanki uznania tej działalności za działalność gospodarczą w rozumieniu przepisu art. 2 ustawy o swobodzie

działalności gospodarczej, zgodnie z którym działalnością gospodarczą jest zarobkowa działalność usługowa, wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły. To z kolei umożliwia uznanie Witolda Buczyńskiego za przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów powołanej ustawy. Stosownie do przepisu art. 4 ust. 1 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej przedsiębiorcą jest bowiem osoba fizyczna wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem nie ma natomiast - dla takiej oceny - znaczenia to, czy przedsiębiorca jest wpisany do rejestru przedsiębiorców tj. do Ewidencji Działalności Gospodarczej. Mogą bowiem faktycznie wykonywać działalność gospodarczą takie podmioty, które takiego wpisu nie dokonały. W związku z tym podlegają przepisom ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 grudnia 2007 r., sygn. akt. III SK 16/07).

Zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, *„zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów”*, przez które stosownie do definicji zawartej w art. 24 ust. 2 rozumie się *„godzące w zbiorowe interesy konsumentów bezprawne działanie przedsiębiorcy”*.

Zbiorowe interesy konsumentów podlegają zatem ochronie przed wymierzonymi w nie naruszeniami, polegającymi na sprzecznych z prawem działaniach przedsiębiorców. Same przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie regulują konstrukcji bezprawności działań przedsiębiorcy. Działania te mogą okazać się bezprawne w razie ustalenia, że doszło do naruszenia przepisów innych ustaw, ale także zasad współżycia społecznego i dobrych obyczajów. Bezprawność jest taką cechą działania, która polega na jego sprzeczności z normami prawa lub zasadami współżycia społecznego, bez względu na winę, a nawet świadomość sprawcy. Dla ustalenia bezprawności działania wystarczy ustalenie, że określone zachowanie koliduje z przepisami prawa (por. Janusz Szwejca (red.) *Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, Komentarz*, Warszawa 2000, s. 117-118). Przepisy regulujące postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w większości mają charakter procesowy. Materialnoprawne przesłanki, istotne z punktu widzenia wydania decyzji, znajdują się w innych niż ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów aktach prawa powszechnie obowiązującego. Prezes Urzędu oceniając zachowanie przedsiębiorcy pod kątem ewentualnego naruszenia przepisów zakazujących stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, musi zatem co do zasady stosować inne akty prawa powszechnie obowiązującego i na ich podstawie stwierdzić, czy działanie przedsiębiorcy było bezprawne.

Jak wyżej wspomniano, art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów definiuje praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jako godzące w nie bezprawne zachowanie przedsiębiorcy. Jednocześnie artykuł ten zawiera przykładowe wyliczenie zachowań przedsiębiorców uważanych za naruszające zbiorowe interesy konsumentów. W otwartym katalogu zakazanych praktyk ustawodawca umieścił stosowanie postanowień wzorów umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone (pkt 1), naruszenie przez przedsiębiorcę obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji (pkt 2), nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji (pkt 3).

Aby określone zachowanie mogło zostać uznane za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów konieczne jest łączne spełnienie dwóch przesłanek, mianowicie

zaistnieć musi - po pierwsze - bezprawne działanie przedsiębiorcy, które - po drugie - narusza zbiorowe interesy konsumentów.

Jak wskazano powyżej, bezprawność działań przedsiębiorcy co do zasady wynika z naruszenia innych przepisów powszechnie obowiązujących. Jednak ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów w jednym przypadku identyfikuje działanie przedsiębiorcy jako bezprawne, a mianowicie działanie przedsiębiorcy polegające na stosowaniu postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone i wpisanych do rejestru, prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Jak wskazał Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej również: SOKiK) w wyroku z dnia 25 marca 2004 r. (sygn. akt XVII Ama 51/03), w oparciu o art. 24 ust. 2 można sformułować samoistną przesłankę bezprawności, jeżeli ustali się, że przedsiębiorca stosował postanowienia wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. A zatem wykazanie, że przedsiębiorca wprowadził do obrotu wzorzec umowy zawierający postanowienia o treści już wpisanej do rejestru klauzul abuzywnych stanowi wystarczającą przesłankę do uznania bezprawności działania tego przedsiębiorcy.

Należy bowiem podnieść, iż stosowanie postanowienia, które po uznaniu go przez SOKiK za niedozwolone zostało wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych, jest prawnie zakazane. Prawomocny wyrok tego Sądu, wydany po przeprowadzeniu kontroli abstrakcyjnej wzorca umowy, wskazujący treść postanowień wzorca umowy uznanych za niedozwolone i zakazujący ich wykorzystywania, ma od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru klauzul abuzywnych skutek wobec osób trzecich (art. 479⁴³ k.p.c.). Przepis tego artykułu rozszerza zatem prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. *„Artykuł ten dotyczy rozszerzonej prawomocności materialnoprawnej w znaczeniu podmiotowym. Chodzi o grupę przypadków takiej prawomocności, w których wyrok z powodu szczególnego charakteru przedmiotu procesu ma powagę rzeczy osądzonej dla wszystkich i przeciwko wszystkim. Przepis bowiem wyraźnie stanowi, iż wyrok ma skutek wobec osób trzecich, od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru, wywołuje więc skutek erga omnes”* (por. H. Ciepla, [w:] K. Piasecki [red.], *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom II*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2001, s. 249). Przepis art. 479⁴³ k.p.c. stanowiąc, iż wyrok ma skutek wobec osób trzecich, nie ogranicza w żaden sposób kategorii tych podmiotów. Wyrok ma skutek wobec wszystkich, tzn. zarówno wobec przedsiębiorcy, który klauzulę wprowadził do swoich wzorców umów, jak i do każdego innego przedsiębiorcy, stosującego własne warunki umów. Należy zatem przyjąć, że wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów od chwili wpisania klauzuli do rejestru prowadzonego przez Prezesa UOKiK wywiera skutek względem wszystkich uczestników obrotu, co oznacza, że żaden z podmiotów uczestniczących w obrocie prawnym nie może posługiwać się przedmiotowym postanowieniem. W uchwale z dnia 13 lipca 2006 r., sygn. akt. III SZP 3/06 Sąd Najwyższy jednoznacznie wskazał, iż *„stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów”*. Tym samym SN przesądził, iż stosowanie klauzuli tożsamej z klauzulą wpisaną do rejestru niedozwolonych

postanowień umownych, przez innego przedsiębiorcę, który nie był stroną lub uczestnikiem postępowania zakończonego wpisaniem danej klauzuli do rejestru, stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Należy przy tym podkreślić, iż dla uznania, iż klauzula wpisana do rejestru i klauzula z nią porównywana są tożsame w treści nie jest konieczna dokładna literalna identyczność tych postanowień. Rozbieżność użytych wyrażeń, zmiana szyku zdania, czy zastosowanie synonimów nie eliminuje bowiem abuzywnego charakteru ocenianego postanowienia. By zaistniała możliwość uznania dwóch postanowień za tożsame wystarczy, by hipoteza zapisu kwestionowanego w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów mieściła się w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru. *„Nie jest konieczna literalna zgodność porównywalnych klauzul. Głównym czynnikiem przesądzającym powinien być, zdaniem Sądu, zamiar, cel jakiemu ma służyć kwestionowana klauzula. Jeśli jest on zgodny z celem utworzenia klauzuli uznanej za niedozwoloną, można uznać, iż obie są tożsame”* (wyrok SOKiK z dnia 25 maja 2005 r. sygn. akt XVII Ama 46/04).

Analiza postanowień wzorców umów stosowanych przez Szkołę doprowadziła do postawienia Szkole zarzutu stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów poprzez stosowanie postanowień wzorców umownych, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c.

W trakcie postępowania prowadzonego przed Prezesem UOKiK Przedsiębiorca starał się wykazać, że *„Umowa o nauczanie języka obcego”* i *„Regulamin dla słuchaczy kursu językowego w niepublicznej placówce oświatowej Testing & Foreign Language Services”* nie są wzorcami umów a jedynie propozycjami projektów umów i regulaminu, które następnie są negocjowane indywidualnie przez konsumentów. Przedsiębiorca stanął bowiem na stanowisku, iż nie można uczynić mu zarzutu stosowania praktyki polegającej na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, skoro nie stosuje on wzorców umów. Na dowód powyższego, Przedsiębiorca przedłożył umowy zawierane z konsumentami, potwierdzające - w jego ocenie - fakt indywidualnego negocjowania przez konsumentów poszczególnych zapisów umownych.

Stosownie do treści art. 384 § 1 k.c. *„Ustalony przez jedną ze stron wzorzec umowny, w szczególności ogólne warunki umów, wzory umów, regulaminy wiążą drugą stronę, jeżeli zostały jej doręczone przy zawarciu umowy”*. W przepisach prawa nie została sformułowana legalna definicja „wzorców umownych”. Termin ten jest pojęciem doktrynalnym. Przez „wzorce umów” należy rozumieć wszelkie klauzule umowne, które zostały przygotowane z góry na użytek przyszłych umów. Są one opracowywane jednostronnie przez podmioty (lub na ich zlecenie), które zamierzają zawrzeć wiele umów na identycznych warunkach kontraktowych (por. Małgorzata Bednarek *„Wzorce umów w prawie polskim”* C.H. Beck Warszawa 2005, str.1).

W ocenie Prezesa UOKiK, formularz umowy i regulaminu stosowany przez Przedsiębiorcę wypełnia przesłanki uznania go za wzorzec umowny. Należy bowiem wskazać, że formularze w postaci *„Umowy o nauczanie języka obcego”* i *„Regulaminu dla słuchaczy kursu językowego w niepublicznej placówce oświatowej Testing & Foreign Language Services”* zostały jednostronnie przygotowane przez TFLS w celu wykorzystywania ich przy zawieraniu umów z klientami. Formularze te zostały opracowane przez Przedsiębiorcę przed przystąpieniem do zawierania umów z potencjalnymi słuchaczami

kursu językowego. Nie ulega również wątpliwości, iż stanowią one propozycję postanowień składających się na treść stosunku prawnego przeznaczoną do masowego stosowania (por. K. Zagrobelny (w) „Kodeks cywilny. Komentarz” pod red. E. Gniewek, C.H. Beck 2006, str. 584).

W doktrynie podnosi się, że o przyjęciu, iż dana klauzula należy do wzorca rozstrzyga właśnie istnienie zamiaru zastosowania tej klauzuli w innych wypadkach niż jeden; istotny jest zatem zamiar powtórzenia zastosowania danej klauzuli (por. F. Zoll „Prawo bankowe. Komentarz.” Tom I i II, Zakamycze 2005, komentarz do art. 109). Nie ma przy tym znaczenia, że w pewnych określonych sytuacjach propozycja postanowień przygotowana przez przedsiębiorcę może ulec pewnym modyfikacjom.

Zdaniem Prezesa UOKiK, bezzasadna jest argumentacja podnoszona przez Szkołę, iż sama możliwość negocjowania przez konsumenta treści poszczególnych zapisów przygotowanego przez przedsiębiorcę projektu umowy bądź regulaminu pozbawia go charakteru wzorca umownego. Dla uznania, iż mamy do czynienia z wzorcem umownym nie jest bowiem konieczne wykazanie, że każdorazowo umowa zawarta z konsumentem jest w całości zbieżna z treścią opracowanego przez przedsiębiorcę wzorca umownego. Jak słusznie zauważył Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w wyroku z dnia 12 maja 2006 r. (Sygn. akt XVII AmC 126/05) taka konstatacja prowadziłaby do sytuacji, że abstrakcyjnej kontroli dokonywanej przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów nie mogłyby podlegać praktyczne żadne wzorce umów, gdyż pozywani przedsiębiorcy mogliby zawsze podnieść zarzut, iż skarżony wzorzec może zostać zmodyfikowany w drodze indywidualnych uzgodnień.

Prezes Urzędu nie podzielił argumentów Szkoły, według której umowy przez nią zawierane z konsumentami są indywidualnie uzgadniane. Z analizy postanowień przedłożonych przez Szkołę umów zawartych z konsumentami wynika, iż wszystkie umowy zostały zawarte w oparciu o zestaw jednostronnie przygotowanych, z góry przed zawarciem umowy gotowych klauzul umowy – tj. w oparciu o wzorzec umowny. Dokonując oceny przedłożonych umów zawartych przez Szkołę, Prezes Urzędu nie kwestionuje, iż w pewnych sytuacjach poszczególne postanowienia umowy zawieranej przez TFLS z konsumentem mogły być indywidualnie negocjowane. Jednakże - w opinii Prezesa UOKiK - fakt, iż niektóre postanowienia umowy mogą zostać zmienione w trakcie ewentualnych pertraktacji z klientem nie zmienia jej charakteru prawnego jako wzorca umownego.

Ad. I pkt 1 i 2 sentencji decyzji

Odnosząc powyższe uwagi do przedmiotowej sprawy należy zauważyć, że Przedsiębiorca w wykorzystywanym w obrocie z konsumentami wzorcu umownym zatytułowanym „Umowa o nauczanie języka obcego” stosuje w § 7 zapis o treści: *„Rezygnacja z kursu na 3 dni robocze przed datą rozpoczęcia kursu, z powodu przyczyn, za które odpowiedzialności nie ponosi Organizator, nie jest możliwa. Oznacza to, że wpłacona na poczet kursu kwota nie będzie zwrócona. Zamawiający kurs może jednak zawiesić kurs, o którym mowa w pkt 3 i 4 niniejszej Umowy, a następnie wznowić kurs w późniejszym terminie, pod warunkiem, że kurs tego samego rodzaju będzie dostępny. Zawieszenie korzystania z kursu nie uprawnia jednak Zamawiającego kurs do żądania zwrotu wniesionej opłaty za kurs, a w przypadku płatności ratalnej, kolejne raty Zamawiający będzie wносił w terminach określonych w niniejszej Umowie i załącznikach będących jej integralną częścią”*.

Z kolei w § 9 „Umowy o nauczanie języka obcego” wzorca umowy stosowanego przez Przedsiębiorcę znajduje się zapis o treści: „Rezygnacja z kursu po dacie rozpoczęcia kursu jest możliwa jedynie z powodu przyczyn, za które odpowiedzialność ponosi Organizator. W innym wypadku Zamawiający może jedynie zawiesić kurs na warunkach określonych w pkt 7 niniejszej Umowy”.

Zdaniem Prezesa Urzędu, treść przedmiotowych postanowień jest tożsama z treścią następujących niedozwolonych postanowień:

1. „Z zastrzeżeniem § 4 ust. 2 i 3 Student ma prawo do rozwiązania umowy z końcem danego semestru tj. z dniem 28 lutego w semestrze zimowym, i z dniem 30 września w semestrze letnim (...)” - postanowienie uznane za niedozwolone wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wyrokiem z dnia 28 września 2005 r. (Sygn. akt XVII Amc 18/05) i wpisane do rejestru klauzul abuzywnych pod pozycją 647.
2. „Informujemy, iż po odbyciu się pierwszych zajęć nie uznajemy rezygnacji z kursu i nie zwracamy wpłaconej kwoty (...). W szczególnych przypadkach należy skierować pismo (do 1 tygodnia od momentu rezygnacji z kursu) z prośbą o zwrot gotówki lub zwolnienie z dalszej zapłaty do kierownika firmy. Uczestnik zostaje zwolniony z opłat w szczególnych przypadkach uznanych przez szkołę w formie pisemnej” - postanowienie uznane za niedozwolone wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z 30 marca 2006 r. (Sygn. akt XVII AmC 68/05) i wpisane do rejestru klauzul abuzywnych pod pozycją 807.
3. „W przypadku rezygnacji przez słuchacza z uczestnictwa w kursie po podpisaniu niniejszej umowy szkoła nie zwraca uiszczonych opłat za kurs” - postanowienie uznane za niedozwolone wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wyrokiem z dnia 24 maja 2006 r. (Sygn. akt XVII AmC 87/05) i wpisane do rejestru klauzul abuzywnych pod pozycją 815.

W wyroku z dnia 28 września 2005 r. (Sygn. akt XVII Amc 18/05) Sąd uznał za niedozwolone postanowienie o treści przywołanej w pkt 1 z tego względu, że ogranicza ono prawo konsumenta do rozwiązania umowy, która ma charakter umowy zlecenia uregulowanej w kodeksie cywilnym. Zgodnie z zakwestionowanym postanowieniem student może rozwiązać umowę tylko z końcem danego semestru poprzez złożenie miesiąc wcześniej pisemnego oświadczenia. Niezachowanie powyższego terminu spowoduje w dalszym ciągu naliczanie studentowi czesnego w następnym semestrze. Sąd wskazał, iż powyższy zapis nie przewiduje wypowiedzenia umowy przez konsumenta z ważnych powodów, co powinno być możliwe w każdym czasie. Zgodnie bowiem z przepisem art. 746 § 1 k.c. dający zlecenie może je wypowiedzieć w każdym czasie. Zgodnie zaś § 3 tego przepisu, nie można zrzec się z góry uprawnienia do wypowiedzenia zlecenia z ważnych powodów. W uzasadnieniu wyroku Sąd zważył, że „Art. 746 k.c. przewiduje możliwość wypowiedzenia umowy zlecenia z ważnych powodów i związane z tym konsekwencje oraz bez ważnego powodu co wiąże się z odpowiedzialnością odszkodowawczą dla przyjmującego zlecenie. Ww. postanowienie może prowadzić do uzyskania przez pozwaną zysku czerpanego z nieuzasadnionego naliczania studentowi czesnego za brak świadczenia ze swojej strony. Powyższy zapis narusza dobre obyczaje jak rzetelność i uczciwość kupiecką i rażąco narusza interesy konsumenta/ studenta, który jest zmuszony do poniesienia dodatkowych kosztów w postaci naliczenia czesnego za semestr nauki, z której nie korzysta, w sytuacji, gdy z ważnych powodów wypowiedział umowę z pozwaną...”

W powołanych w pkt 2 i 3 wyrokach Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał, iż przedmiotowe postanowienia wypełniają dyspozycję art. 385³ pkt 12 i 13 k.c. Sąd zważył, iż zastosowanie powyższych klauzul powoduje nałożenie na konsumenta obowiązku świadczenia, mimo odpadnięcia jego podstawy. Osoba rezygnująca z kursu, czyli odstępująca od umowy ma ponosić koszty świadczenia, z którego nie korzysta. W wyroku z dnia 30 marca 2006 r. (Sygn. akt XVII AmC 68/05) Sąd orzekł, iż *„Powyższe postanowienie umowne jest sprzeczne z zasadą ekwiwalentności świadczeń i powoduje nierównomierne rozłożenie praw i obowiązków stron umowy. Podkreślenia wymaga, iż przedmiotowy zapis narusza zasadę wynikającą z art. 494 k.c., stanowiącą, iż opłata powinna być zwrócona proporcjonalnie do czasu, w którym klient nie korzystał ze świadczenia wzajemnego. Sąd wprawdzie podziela argumenty pozwanego, że rezygnacja z kursu po rozpoczęciu zajęć powoduje negatywne skutki finansowe, wynikające z niemożności uniknięcia części kosztów. Należy jednak mieć na uwadze, iż pozwany może w takich przypadkach domagać się odszkodowania na zasadach ogólnych, zastrzec karę umowną lub odstępną na wypadek rezygnacji konsumenta z umowy ...”*

Argumenty, na które powołał się SOKiK w ww. orzeczeniach należy bezpośrednio odnieść do postanowień kwestionowanych w niniejszej sprawie. Stosowana przez TFLS umowa o odpłatne świadczenie usług edukacyjnych ma charakter umowy zlecenia. Zgodnie z art. 746 § 1 k.c. dający zlecenie może je wypowiedzieć w każdym czasie, licząc się oczywiście z konsekwencjami, jakie się z tym wiążą. Zgodnie z § 3 tego przepisu, nie można zrzec się z góry uprawnienia do wypowiedzenia zlecenia z ważnych powodów. Wypowiedzenie umowy wiąże się z określonymi skutkami, które są zróżnicowane w zależności od tego, która ze stron wypowiedzi umowę. Jeżeli czyni to dający zlecenie, powinien przyjmującemu zlecenie zwrócić uzasadnione wydatki, przy odpłatnym zleceniu uiścić ponadto odpowiednią część umówionego wynagrodzenia, a jeżeli wypowiedzenie nastąpiło bez ważnego powodu, powinien naprawić także ewentualną szkodę. Jeżeli umowę zlecenia wypowiedzi przyjmujący, powinien rozliczyć się z otrzymanych zaliczek, a jeżeli wypowiedzi umowę bez ważnego powodu – jest także odpowiedzialny za ewentualną szkodę powstałą z tego tytułu. Zatem, jak wynika z powyższego, nie można ograniczać – stronom umowy zlecenia – prawa do wypowiedzenia jej w każdym czasie.

Postanowienia wzorca umowy stosowanego przez TFLS przewidują wprawdzie prawo wypowiedzenia umowy, jednak wyłącznie z przyczyn, za które odpowiedzialność ponosi Szkoła. W efekcie słuchacz nie może w ogóle wypowiedzieć umowy z przyczyn leżących po jego stronie (zmiana miejsca zamieszkania, choroba itp.), nawet jeszcze przed rozpoczęciem kursu - *„Rezygnacja z kursu na 3 dni robocze przed datą rozpoczęcia kursu, z powodu przyczyn, za które odpowiedzialności nie ponosi Organizator, nie jest możliwa ...”*. Tymczasem - jak argumentował Sąd - za niedozwolone postanowienie należy uznać postanowienie pozbawiające konsumenta prawa, zgodnie treścią z art. 746 § 3 k.c., do wypowiedzenia zlecenia z ważnych powodów. W ocenie Prezesa UOKiK, taki powodami - wbrew twierdzeniom Szkoły - są np. zmiana miejsca zamieszkania, choroba czy brak środków finansowych. Tymczasem, z oświadczeń Szkoły wynika, iż Szkoła nie uznaje takich powodów za ważne. W konsekwencji konsument związany jest postanowieniami umowy, co oznacza m.in. obowiązek uiszczania wszelkich świadczeń z niej wynikających, czyli przede wszystkim opłat za naukę. Jak zważył Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w uzasadnieniu wyroku z dnia 28 września 2005 r. (sygn. akt XVII AmC 18/05), zapis taki *„narusza dobre obyczaje, jak rzetelność i uczciwość kupiecką i rażąco narusza interesy*

konsumenta/studenta, który jest zmuszony do poniesienia dodatkowych kosztów w postaci naliczenia czesnego za semestr nauki, z której nie korzysta, w sytuacji, gdy z ważnych powodów wypowiedział umowę”.

Prezes Urzędu uznał zatem, że zapis § 7 i § 9 „Umowy o nauczanie języka obcego” wzorca umowy są tożsame w swej treści i skutkach z wpisaniem do rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone postanowieniem w brzmieniu: „*Z zastrzeżeniem § 4 ust. 2 i 3 Student ma prawo do rozwiązania umowy z końcem danego semestru, tj. z dniem 28 lutego w semestrze zimowym, i z dniem 30 września w semestrze letnim (...)*” i „*Student rezygnujący z własnej woli ze studiów w trakcie semestru, ma obowiązek wniesienia całości opłat za dany semestr*” powołanymi powyżej w pkt 1 i 2. Klauzule te nie są sformułowane identycznie, ale – jak ustalił Prezes Urzędu – ich treść jest tożsama. Jak wskazano powyżej, dla uznania tożsamości postanowień umownych nie jest konieczna dokładna literalna identyczność tych postanowień, istotnym jest natomiast, czy postanowienia te rodzą jednakowe skutki dla konsumenta będącego kontrahentem przedsiębiorcy stosującego wzorzec. Wskazane klauzule ograniczają uprawnienie studenta do rozwiązania umowy i nie uwzględniają możliwości rozwiązania umowy przez konsumenta z ważnych przyczyn leżących po jego stronie. Uznać zatem należy, że zarówno przywołane klauzule wpisane do rejestru, jak i klauzule stosowane przez stronę niniejszego postępowania, kreują jednakowe uprawnienia studenta w zakresie możliwości wypowiedzenia zawartej z TFLS umowy.

Po drugie, tak jak przypadku powołanych powyżej w pkt 2 i 3 wyrokach Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów postanowienia stosowane przez TFLS wypełniają dyspozycję art. 385³ pkt 12 i 13 k.c. Według stosowanych klauzul, Szkoła nie jest zobowiązana do zwrotu nawet części wpłaconych przez konsumenta opłat, na wypadek odstąpienia przez niego od umowy. Mimo iż, konsument zrezygnuje z kursu lub nie podejmie nauki ma obowiązek spełnić swoje świadczenie przy jednoczesnym zastrzeżeniu przez Szkołę prawa do jego niezwracania. Postanowienie umowne, zgodnie z którym TFLS nie zwracają słuchaczowi opłat za kurs pomimo wypowiedzenia umowy i faktycznego niekorzystania ze świadczonych przez nią usług, nie mieści się zatem w dyspozycji art. 746 § 1 k.c., zgodnie z którym, w razie odpłatnego zlecenia, dający zlecenie obowiązany jest uiścić przyjmującemu zlecenie część wynagrodzenia odpowiadającą jego dotychczasowym czynnościom. Skoro bowiem umowa o odpłatne świadczenie usług edukacyjnych została wypowiedziana i słuchacz nie korzysta już z tych usług, nie ma konieczności dalszego uiszczania wynagrodzenia przyjmującemu zlecenie, tj. Szkoły. Postanowienie stosowane przez Szkołę stanowi zatem naruszenie istoty umowy wzajemnej, w której świadczenie jednej strony jest odpowiednikiem świadczenia drugiej.

Analiza porównawcza postanowień § 7 i 9 „Umowy o nauczanie języka obcego” stosowanych przez TFLS i wskazanych powyżej w pkt 2 i 3 postanowień wpisanych do rejestru pozwala stwierdzić, że wszystkie te postanowienia wyłączają możliwość zwrotu konsumentowi opłat uiszczonych przez niego za cały kurs, w przypadku, gdy rezygnuje on z nauki w trakcie trwania tego kursu. Nie ulega zatem wątpliwości, że postanowienia te wywierają identyczne skutki w sferze interesów konsumentów, odstępujących od umowy ze Szkołą w trakcie trwania nauki. Tym samym uznać należy, że postanowienia stosowane przez przedsiębiorcę, będącego stroną niniejszego postępowania, są tożsame z treścią postanowień wpisanych do rejestru klauzul abuzywnych pod numerem 805 i 811 i jako takie zakazane.

Odnosząc się do argumentów Szkoły w zakresie braku tożsamości treści stosowanych przez nią ww. postanowień umownych z treścią klauzul wpisanych do rejestru pod poz. 227 i 155 Prezes Urzędu nie uznał ich za uzasadnione. Szkoła wskazała, iż w stosowanych przez nią postanowieniach brak możliwości rezygnacji z kursu dotyczy jedynie przyczyn, za które Szkoła nie ponosi odpowiedzialności a nie w ogóle braku możliwości rezygnacji. Zatem, w ocenie TFLS konsument może wypowiedzieć umowy w sytuacji, gdy rezygnacja następuje z przyczyn, za które odpowiedzialność ponosi Szkoła. Odnosząc się do powyższego należy po pierwsze podnieść, iż wskazane klauzule abuzywne ograniczają uprawnienie studenta do rozwiązania umowy i nie uwzględniają możliwości rozwiązania umowy przez konsumenta z ważnych przyczyn leżących po jego stronie. Po drugie należy przywołać treść postanowienia Regulaminu stosowanego przez TFLS, z którego wynika możliwość rozwiązania umowy przez słuchacza z przyczyn leżących po stronie Szkoły: *„W przypadku zastrzeżeń Zamawiającego w przedmiocie – organizacji szkolenia, sposobu prowadzenia zajęć przez lektora, kwalifikacji lektora, Zamawiającemu przysługuje prawo wyjaśnień ze strony Organizatora w terminie 14 dni w formie pisemnej (...). Warunkiem uzyskania wyjaśnień jest dostarczenie do siedziby Organizatora ul. Boduena 4 w Warszawie pisma zawierającego zastrzeżenia wraz z ich uzasadnieniem. Organizator jest zwolniony z wyjaśnień w formie pisemnej, jeżeli usunie przyczynę uzasadnionych zastrzeżeń w terminie 14 dni od daty wpłynięcia pisma Zamawiającego. W przypadku nieusunięcia przez Organizatora uzasadnionych ww. zastrzeżeń w terminie 14 dni od daty wpłynięcia pisma Zamawiającego, Zamawiającemu służy prawo rezygnacji”*. W ocenie Prezesa Urzędu, postanowienie to teoretycznie zakłada możliwość wypowiedzenia przez studenta warunków umowy. Należy jednak zwrócić uwagę na posłużenie się przez Przedsiębiorcę sformułowaniem *„uzasadnionych zastrzeżeń”*, z którego wynika, że w razie braku uzasadnionych powodów, słuchacz nie ma prawa rezygnacji z umowy. Takie unormowanie tej kwestii daje Przedsiębiorcy dużą swobodę decydowania, czy student może rozwiązać umowę, jak również czy, TFLS niewywiązała się z jej warunków. W ocenie Prezesa Urzędu, tak sformułowane postanowienie jedynie pozornie umożliwia konsumentowi rozwiązanie umowy w dowolnym czasie w związku z niewywiązywaniem się przez Szkołę z jej warunków, bowiem z praktycznego punktu widzenia ocena czy istnieją przesłanki uzasadniające jej wypowiedzenie w pełnym zakresie zależy od Szkoły.

Zdaniem Prezesa UOKiK, bez znaczenia pozostaje również podnoszona przez TFLS okoliczność, że zgodnie z postanowieniami umowy zamawiający kurs zamiast prawa do rezygnacji z umowy ma możliwość bezterminowego zawieszenia kursu i wznowienia go w późniejszym terminie albo dokonania cesji kursu na inną osobę. Należy bowiem wskazać, iż zawieszenie kursu albo przeniesienia kursu na inną osobę nie jest równoznaczne z przyznaniem konsumentowi prawa do rezygnacji z umowy. Zawieszenie kursu nie wstrzymuje obowiązku płatności za kurs. Brak jest zatem symetryczności świadczeń, bowiem pomimo świadczenia przez jedną ze stron tj. konsumenta płacącego za kurs, Szkoła nie wykonuje swojego świadczenia. Zatem konstrukcja zobowiązania wzajemnego - gdzie każda ze stron węzła obligacyjnego jest zarówno zobowiązana jak i uprawniona - jest naruszona. Ponadto, słuchacz, który chce wypowiedzieć umowę z ważnych przyczyn leżących po jego stronie takich jak np. zmiana miejsca zamieszkania, nie jest zainteresowany zawieszeniem kursu ani uciążliwym szukaniem osoby, na którą mógłby przenieść kurs. Wreszcie wznowienie kursu w późniejszym terminie jest możliwe jedynie pod warunkiem, że kurs tego

samemu rodzaju będzie dostępny. Zatem argumentacja podnoszona przez Szkołę w żaden sposób nie podważa oceny tożsamości klauzul dokonanych przez Prezesa UOKiK.

W nowo opracowanych przez Szkołę wzorcach umów:

1. § 7 „Umowy o nauczanie języka obcego” otrzymał brzmienie: *„Rezygnacja z kursu przez Zamawiającego na mniej niż 3 dni robocze przed datą jego rozpoczęcia z powodu przyczyn, za które odpowiedzialności nie ponosi Organizator, będzie uznawana za rozwiązanie umowy pod warunkiem, że najpóźniej w dniu takiej rezygnacji Zamawiający Kurs zapłaci TFLS odszkodowanie obejmujące przypadające na Zamawiającego kurs proporcjonalne wynagrodzenie lektora, proporcjonalne koszty najmu sal oraz kwotę 200 zł z tytułu postępowania kwalifikacyjnego (nie dotyczy kursu na poziomie podstawowym) i 150 zł z tytułu obsługi administracyjno-prawnej (m.in. zapisu na kurs, sporządzania pism i niezbędnych wyliczeń). Niezależnie od powyższego Organizator zastrzega sobie dochodzenie innych roszczeń od Zamawiającego na zasadach ogólnych. Zamawiający kurs może jednak zawiesić kurs, o którym mowa w § 2 niniejszej Umowy, a następnie wznowić kurs w późniejszym terminie, pod warunkiem, że kurs tego samego rodzaju będzie dostępny. Zawieszenie korzystania z kursu nie uprawnia jednak Zamawiającego kurs do żądania zwrotu wniesionej opłaty za kurs, a w przypadku płatności ratalnej, kolejne raty Zamawiający będzie wносił w terminach określonych w niniejszej Umowie i załącznikach będących jej integralną częścią”;*
2. § 9 „Umowy o nauczanie języka obcego” otrzymał natomiast brzmienie: *„Jeżeli Zamawiający Kurs będzie chciał z niego zrezygnować już jego rozpoczęciu, z powodu przyczyn, za które odpowiedzialności nie ponosi Organizator i nie będzie chciał zawiesić Kursu i wznowić go na warunkach określonych w § 7 i § 12 niniejszej wówczas rezygnacja będzie uznana za rozwiązanie umowy pod warunkiem, że najpóźniej w dniu takiej rezygnacji Zamawiający zapłaci TFLS odszkodowanie obejmujące przypadające na Zamawiającego Kurs proporcjonalne wynagrodzenie lektora, proporcjonalne koszty najmu sal, proporcjonalne koszty energii elektrycznej, c.o. (proporcje te będą wyliczone w odniesieniu do ilości zajęć oraz osób w grupie w których dana osoba nie będzie uczestniczyła po takiej rezygnacji) oraz zapłaty zryczałtowanej kwoty 200 zł z tytułu postępowania kwalifikacyjnego (nie dotyczy kursu na poziomie podstawowym) i 150 zł z tytułu obsługi administracyjno-prawnej (m.in. zapisu na kurs, sporządzania pism i niezbędnych wyliczeń). Niezależnie od powyższego Organizator zastrzega sobie dochodzenie innych roszczeń od Zamawiającego na zasadach ogólnych.”*

W opinii Prezesa Urzędu, § 7 oraz § 9 w dalszym ciągu ogranicza prawo konsumenta do rezygnacji z umowy poprzez uzależnienie rezygnacji od okoliczności zależnych wyłącznie od woli Przedsiębiorcy tj. Szkoła zastrzega, że rezygnacja z umowy będzie skuteczna pod warunkiem zapłaty przez konsumenta najpóźniej w dniu rezygnacji odszkodowania na rzecz Szkoły. Tym samym, konsument nie będzie mógł zrezygnować dopóki nie zapłaci określonego i wyliczonego przez Szkołę odszkodowania. W spornej sytuacji tj. kiedy nie będzie porozumienia pomiędzy konsumentem a Szkołą co do prawidłowości naliczonego odszkodowania, Szkoła będzie mogła samowolnie decydować, o dacie w której nastąpiła rezygnacja, co może mieć przełożenie na zrealizowanie przez konsumenta ciążącego na nim zobowiązania – uiszczenia płatności. Tak sformułowane zapisy wzorca mogą też powodować,

że konsument - nie mając wyjścia - będzie się godził na zapłacenie spornych kwot w imię sprawnego rozwiązania umowy.

Ad. I pkt 3 i 6 sentencji decyzji

W § 17 „Umowy o nauczanie języka obcego” znajduje się zapis o treści: „Słuchacz oświadcza, że tekst umowy został z nim indywidualnie uzgodniony”.

Z kolei, we wzorcu umowy „Regulamin dla słuchaczy kursu językowego w niepublicznej placówce oświatowej Testing & Foreign Language Services” in fine znajduje się zapis o treści: „Niniejszym oświadczam, iż treść Regulaminu została indywidualnie uzgodniona ze mną, zapoznała/em się z nią i akceptuję”.

W ocenie Prezesa Urzędu, treść ww. postanowienia jest zbieżna z treścią następującego postanowienia: „Oświadczam, że zapoznałem się i wynegocjowałem treść niniejszej umowy”. Postanowienie to zostało uznane za niedozwolone postanowienie umowne wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 20 lipca 2006 r. (Sygn. akt XVII AmC 9/06) i wpisane do prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone pod numerem 881. W przywołanym wyroku Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał, iż przedmiotowe postanowienie narusza art. 385¹ § 1 k.c. jako, że nieprawdziwe jest oświadczenie jakiegoś podpisane wymusza pozwany przedsiębiorca na konsumentach, stwierdzając, że wynegocjowali oni treść umowy a więc nie zawiera on nieuzgodnionych indywidualnie postanowień. Jak podnosił Powód, w stosunkach z konsumentami przedsiębiorca posługuje się wzorcami umownymi w rozumieniu art. 384 k.c. W doktrynie wskazuje się, że wzorce wykorzystywane są jako instrument narzucania przez podmioty faktycznie silniejsze ich kontrahentom niekorzystnych lub wręcz krzywdzących warunków umów (por. W. Popiołek [w:] Kodeks cywilny Tom I. Komentarz Pod redakcją K. Pietrzykowskiego, C.H. Beck, Warszawa 2002, s. 787). Z tego względu Ustawodawca zdecydował się na wprowadzenie do kodeksu cywilnego domniemania braku uzgodnienia indywidualnego postanowień umowy „przejętych” z wzorca zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (art. 385¹ § 3 zd. 2 k.c.). Ponadto ciężar dowodu okoliczności, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie spoczywa – z mocy przepisu art. 385¹ § 4 k.c. – na tym, kto na tę okoliczność się powołuje (z reguły będzie to przedsiębiorca). Za postanowienia umowy uzgodnione indywidualnie należy uznać takie, na których treść konsument miał rzeczywisty wpływ. Z tego względu opatrzenie klauzuli wzmianką wskazującą na rzekome „indywidualne uzgodnienie” nie jest wystarczające. Sąd wskazał, iż poprzez kwestionowane postanowienie Przedsiębiorca, jako autor wzorca przedstawionego konsumentowi do podpisu, stara się przerzucić na tego ostatniego ciężar dowodu, iż dany wzorzec został uzgodniony indywidualnie, a zatem nie podlega dyspozycji art. 385¹ § 1 k.c. Takie ukształtowanie przedmiotowego postanowienia należy uznać za sprzeczne z dobrymi obyczajami, rażąco naruszające interesy konsumentów.

Argumenty, na które powołał się SOKiK w ww. orzeczeniu należy bezpośrednio odnieść do postanowienia kwestionowanego w niniejszej sprawie. Analiza porównawcza postanowień stosowanych przez TFLS i wskazanego postanowienia wpisanego do rejestru pozwala stwierdzić, że postanowienia te w ten sam sposób kształtują stosunki między

stronami umowy wymuszając na konsumentach stwierdzenie, że wynegocjowali oni treść umowy. W związku z tym analiza porównawcza wskazuje na tożsamość treści porównywanych klauzul, której nie naruszają odmienności wynikające z użytych zwrotów i wyrazów.

W toku postępowania Szkoła wskazała, iż od końca września 2008 r. w stosowanych przez TFLS treść przedmiotowych klauzul została zastąpiona nowym postanowieniem umieszczonym w nagłówku w projekcie umowy i regulaminu o treści odpowiednio: „*Uwaga: Poniższy tekst jest jedynie propozycją projektu umowy, do której Zamawiający Kurs może zaproponować nowe postanowienie, bądź zaproponować usunięcie lub zmianę postanowień zaproponowanych przez TFLS, tak aby umowa spełniała wymogi indywidualnego uzgodnienia wszystkich jej postanowień z Zamawiającym Kurs*” oraz „*Uwaga: Poniższy tekst jest jedynie propozycją projektu Regulaminu, do której Zamawiający Kurs może zaproponować nowe postanowienie, bądź zaproponować usunięcie lub zmianę postanowień zaproponowanych przez TFLS, tak aby Regulamin spełniał wymogi indywidualnego uzgodnienia wszystkich jej postanowień z Zamawiającym Kurs*”. Na dowód powyższego Szkoła przekazała umowy zawarte w oparciu o nowo opracowane wzorce umowy, które w jej ocenie nie zawierały kwestionowanych przez Prezesa Urzędu postanowień oraz w których pod treścią ww. postanowień każdy klient złożył własnoręcznie napisane oświadczenie o treści: „*Przeczytałem/am, zrozumiałem/am i miałem/am możliwość skorzystania z powyższego postanowienia*”.

Odnosząc się do oceny zmian treści postanowień wprowadzonych przez Szkołę, w opinii Prezesa UOKiK należy uznać, iż wprowadzone zmiany są iluzoryczne – polegają na przeniesieniu kwestionowanych postanowień w inne miejsca wzorców umowy (nagłówki), użyciu innych wyrażań, zastosowaniu innych słów nie eliminując abuzywnego charakteru kwestionowanych postanowień. Zdaniem Prezesa Urzędu, wprowadzenie i posługiwanie się takimi zapisami świadczy o tym, iż Szkoła świadoma nieekwiwalentności praw i obowiązków stron umowy wyrażonych w przedstawianych konsumentom wzorcach, próbuje ekskulpować się przez ww. zapisy mówiące o możliwości negocjacji treści umowy.

Wyjaśnienia wymaga również, iż w przekazanym aktualnie obowiązującym wzorcu umowy § 17 „*Umowy o nauczanie języka obcego*” o treści: „*Słuchacz oświadcza, że tekst umowy został z nim indywidualnie uzgodniony*” nie został usunięty, a jedynie otrzymał brzmienie „*Zamawiający Kurs oświadcza, że tekst umowy został z nim indywidualnie uzgodniony*”. Tym samym klauzula wskazująca na rzekome „indywidualne uzgodnienie” postanowień wzorca umowy nadal jest przez Szkołę stosowana. Jej tożsamość z klauzulą wpisaną do rejestru jest bezsporna i oczywista.

Ad. I pkt 4 sentencji decyzji

W pkt 11 wzorca umowy stosowanego przez Szkołę o nazwie „*Regulaminu dla słuchaczy kursu językowego w niepublicznej placówce oświatowej Testing & Foreign Language Services*” znajduje się zapis o treści: „*(...) Opłacenie raty po terminie powoduje naliczanie odsetek za czas zwłoki w wysokości 0,5 % za każdy dzień zwłoki*”.

Z analizy rejestru klauzul abuzywnych wynika, że zostało do niego wpisanych co najmniej kilka klauzul dotyczących wysokości odsetek zastrzeżonych przez przedsiębiorcę na rzecz konsumenta:

1. „*W przypadku opóźnienia w regulowaniu opłat przez Słuchacza, Studium przysługuje prawo naliczania odsetek w wysokości 0,5 % należnej kwoty za każdy dzień zwłoki*” - postanowienie uznane za niedozwolone wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 27 kwietnia 2006 r. (sygn. akt XVII Amc 62/05) i wpisane do rejestru niedozwolonych klauzul pod Nr 773.
2. „*Po przekroczeniu w/w terminu będą naliczone odsetki karne: 0,5% dziennie od należnej kwoty*” - postanowienie uznane za niedozwolone wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 18 maja 2006 r. (sygn. akt: XVII Amc 70/05) i wpisane do rejestru niedozwolonych klauzul pod Nr 814.
3. „*Wniesienie raty po ustalonym terminie powoduje doliczenie karnych odsetek w wysokości 0,5% za każdy dzień zwłoki*” - postanowienie uznane za niedozwolone wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 24 maja 2006 r. (sygn. akt: XVII Amc 70/05) i wpisane do rejestru niedozwolonych klauzul pod nr 814.

W uzasadnieniu przedmiotowych wyroków Sąd uznał, iż postanowienia te naruszają art. 385¹ § 1 Kodeksu cywilnego ze względu na rażąco wygórowaną wysokość odsetek. Sąd zważył, iż odsetki w wysokości 0,5 % za każdy dzień zwłoki są niewspółmiernie wysokie do ewentualnej poniesionej przez przedsiębiorcę szkody a także nieuzasadnione rozmiarem ryzyka gospodarczego istniejącego w sytuacji, której dotyczy to postanowienie – odsetki w wysokości 0,5 % należnej kwoty za każdy dzień zwłoki są, w porównaniu w wysokością ustawowych odsetek za opóźnienie, odsetkami zastrzeżonymi w nadmiernie wygórowanej wysokości. Sąd wskazał, iż z tak przyjętej kalkulacji wynika, że wartość, jaką musi zapłacić konsument w stosunku rocznym wynosi 182,5 % zaległej kwoty. Tym samym uznać należy, że postanowienie wzorca umownego określające wysokość odsetek za opóźnienie na tak wysokim poziomie, z uwagi na sprzeczność z dobrymi obyczajami i rażące naruszenie interesów konsumentów, stanowi niedozwolone postanowienie umowne.

W opinii Prezesa Urzędu, tożsamość porównywalnych klauzul tj. klauzuli stosowanej przez Szkołę i powyżej wymienionych klauzul wpisanych do rejestru jest oczywista. Wszystkie przewidują odsetki umowne w wysokości 0,5% za każdy dzień zwłoki, które zostały uznane za rażąco wygórowane. Postanowienie stosowane przez TFLS oraz zapisy uznane przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone postanowienia umowne są tożsame w swojej treści i skutkach prawnych, bowiem przyznają Przedsiębiorcy prawo do pobierania rażąco wygórowanych odsetek - w przypadku zwłoki (opóźnienia) w płatności należnych opłat za usługi Przedsiębiorcy. Wszystkie porównywane postanowienia czynią to w identyczny sposób, ustalając odsetki umowne na poziomie określonym procentowo 0,5 % - za każdy dzień zwłoki (opóźnienia w płatności należności). Należy przy tym dodać i podkreślić, iż przytoczone wyżej postanowienia, będące przedmiotem oceny Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, dotyczyły również usług o charakterze edukacyjnym – jak ma to miejsce w niniejszej sprawie.

W opinii Prezesa Urzędu, błędna jest argumentacja podnoszona przez Szkołę, iż zapis przez nią stosowany nie jest tożsamy z abuzywnymi postanowieniami umownym wpisanymi do rejestru tj. przywołane przez Prezesa UOKiK postanowienia dotyczą „opóźnienia” w zapłacie przez konsumenta płatności, natomiast postanowienie stosowane przez Szkołę odnosi się do „zwłoki” tj. zawinionej przez konsumenta przyczyny opóźnienia płatności. Należy bowiem wskazać, iż przywołane przez Prezesa Urzędu postanowienia wprost dotyczą

odsetek pobieranych za każdy dzień zwłoki zatem tak jak w przypadku odsetek stosowanych przez Szkołę.

W toku postępowania Szkoła wskazała, iż zmieniła kwestionowane postanowienia na postanowienia w brzmieniu: *„W przypadku nieuiszczenia płatności w terminie będą pobierane odsetki w wysokości 0,1 % za każdy dzień opóźnienia”*. Należy wskazać, iż odsetki w takiej wysokości zostały uznane za niedozwolone i wpisane do rejestru niedozwolonych klauzul: W wyroku z dnia 22 lutego 2006 r. (Sygn. akt XVII Amc 108/04) Sąd uznał za niedozwolone postanowienie o treści: *„W stosunku do uczestnika gremium, któremu nie przydzielono jeszcze produktu, a który: nie dokonał w terminie wpłaty jednej raty miesięcznej zostaną naliczone odsetki w wysokości 0,1 % za każdy dzień zwłoki”*. Nowo opracowane przez Szkołę postanowienie, w ten sam sposób jak ww. abuzywna klauzula narzuca rażąco wygórowaną wysokość odsetek. W związku z tym analiza porównawcza wskazuje na tożsamość treści porównywanych klauzul.

Ad. I pkt 5 sentencji decyzji

W pkt 13 *„Regulaminu dla słuchaczy kursu językowego w niepublicznej placówce oświatowej Testing & Foreign Language Services”* Szkoła stosuje postanowienia o treści: *„Rezygnacja z rozpoczętego kursu z przyczyn leżących po stronie Słuchacza nie zwalnia go z obowiązku uiszczenia kolejnych rat”*.

W ocenie Prezesa Urzędu, przedmiotowe postanowienie jest tożsame z postanowieniem wpisanym do rejestru pod nr 960 o treści: *„Rezygnacja z udziału w zajęciach kursu (przypadek określony w pkt 7) nie zwalnia Zleceniodawcy z obowiązku uregulowania pełnej opłaty za szkolenie (wszystkie raty)”* - postanowienie uznane za niedozwolone wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wyrokiem z dnia 12 kwietnia 2006 r. (Sygn. akt XVII AmC 15/05). W niniejszym wyroku SOKiK uznał wskazaną klauzulę za niedozwolone postanowienie umowne w świetle art. 385³ pkt 22 k.c., gdyż nakłada na konsumenta obowiązek wykonania zobowiązania pomimo niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania przez przedsiębiorcę.

Jak już zostało wskazane powyżej w uzasadnieniu pkt 1 i 2 sentencji decyzji, postanowienie umowne, zgodnie z którym TFLS nie zwraca słuchaczowi opłat za kurs pomimo wypowiedzenia umowy i faktycznego niekorzystania ze świadczonych przez nią usług, nie mieści się w dyspozycji art. 746 § 1 k.c., zgodnie z którym, w razie odpłatnego zlecenia, dający zlecenie obowiązany jest uiścić przyjmującemu zlecenie część wynagrodzenia odpowiadającą jego dotychczasowym czynnościom. Skoro bowiem umowa o odpłatne świadczenie usług edukacyjnych została wypowiedziana i słuchacz nie korzysta już z tych usług, nie ma konieczności dalszego uiszczenia wynagrodzenia przyjmującemu zlecenie, tj. Szkoły. Postanowienie stosowane przez Szkołę stanowi zatem naruszenie istoty umowy wzajemnej, w której świadczenie jednej strony jest odpowiednikiem świadczenia drugiej.

Analiza porównawcza postanowienia stosowanego przez TFLS i wskazanego postanowienia wpisanego do rejestru pozwala stwierdzić, że oba te postanowienia nakładają na konsumenta obowiązek wykonania zobowiązania pomimo niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania przez przedsiębiorcę. Nie ulega zatem wątpliwości, że postanowienia te wywierają identyczne skutki w sferze interesów słuchaczy –

konsumentów, odstępujących od umowy ze Szkołą w trakcie trwania kursu. Tym samym uznać należy, że postanowienie stosowane przez przedsiębiorcę, będącego stroną niniejszego postępowania, jest tożsame z treścią postanowienia wpisanego do rejestru klauzul abuzywnych pod numerem 860 i jako takie zakazane.

Uznanie, iż postanowienia umowne stosowane w obrocie konsumenckim przez Przedsiębiorcę są tożsame z postanowieniem wpisanym do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone przesądza o bezprawności tego działania. Jak wskazano bowiem powyżej, art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów formułuje samoistną przesłankę bezprawności działań polegających na stosowaniu przez przedsiębiorcę postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c.

Dla stwierdzenia przez Prezesa Urzędu stosowania przez przedsiębiorcę praktyki, określonej w art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów konieczne jest także wykazanie, że w wyniku jej stosowania przez przedsiębiorcę naruszony został zbiorowy interes konsumentów. Zbiorowy interes konsumentów oznacza interes dotyczący ogółu, a naruszenie tego interesu może mieć miejsce, gdy skutkami działań sprzecznych z ustawą o ochronie konkurencji i konsumentów dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku – konsumentów. Do naruszenia zbiorowych interesów konsumentów konieczne jest, by działanie przedsiębiorcy zostało skierowane nie do konkretnego adresata, lecz do adresata, którego nie da się z góry oznaczyć indywidualnie. Wobec tego działanie to jest w stanie wywołać niekorzystne następstwa w odniesieniu do każdego z konsumentów (a nie jedynie wobec określonego konsumenta) i zagraża ono, przynajmniej potencjalnie, interesom każdego z członków zbiorowości konsumentów. W niniejszej sprawie mamy do czynienia z naruszeniem interesów nieograniczonej liczby konsumentów, których nie sposób zindywidualizować. Oczywistym jest bowiem, iż działanie przedsiębiorcy jest skierowane do nieoznaczonego kręgu odbiorców – dotyczy wszystkich potencjalnych konsumentów zawierających z Przedsiębiorcą umowę o nauczanie języka obcego. W związku z powyższym należy stwierdzić, iż kwestionowane przez Prezesa Urzędu działanie Przedsiębiorcy narusza zbiorowy interes konsumentów.

Wykazanie, iż działanie Witolda Buczyńskiego prowadzącego niepubliczną placówkę oświatową o nazwie Testing & Foreign Language Services – Szkoła Języków Obcych z siedzibą w Warszawie ma charakter bezprawny i narusza zbiorowy interes konsumentów, przesądza, iż działanie to ma charakter praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W toku prowadzonego postępowania administracyjnego, w piśmie z dnia 17 października 2008 r., Szkoła oświadczyła, iż postanowienia kwestionowane w sentencji niniejszej decyzji zostały wycofane z końcem września 2008 r. Na dowód powyższego Szkoła przekazała wzór obecnie stosowanej przez nią „Umowy o nauczanie języka obcego” oraz „Regulaminu dla słuchaczy kursów językowych w niepublicznej placówce oświatowej TFLS - Testing & Foreign Language Services”.

Przepis art. 27 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów stanowi, iż w przypadku, gdy przedsiębiorca zaprzestał stosowania praktyki, o której mowa w art. 24, Prezes Urzędu wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdza zaniechanie jej stosowania. Zgodnie zaś z art. 27 ust. 3 ciężar

udowodnienia okoliczności, że przedsiębiorca zaprzestał stosowania praktyki, o której mowa w art. 24, spoczywa na przedsiębiorcy.

Dla uznania, iż Szkoła zaniechała stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, polegającej na stosowaniu niedozwolonego postanowienia umownego, koniecznym jest opracowanie nowego wzorca umowy i wprowadzenie go do obrotu konsumenckiego w połączeniu z zakończeniem przedstawiania projektów aneksów konsumentom, którzy podpisali umowy w oparciu o stary wzorec umowy, prowadzącego do zgodności tych umów z obowiązującym prawem. Zadeklarowanie przez przedsiębiorcę dokonania tych czynności może co najwyżej świadczyć o przejawieniu zamiaru zaniechania praktyki. Dopiero udowodnienie, że przedsiębiorca zapewnił konsumentom możliwość usunięcia niedozwolonych zapisów, bądź ich zastąpienia postanowieniami zgodnymi z prawem lub też faktu wygaśnięcia umów zawierających klauzule abuzywne, pozwoliłoby na stwierdzenie zaniechania stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów.

Zgromadzony materiał dowodowy w niniejszej sprawie nie daje jednak podstaw do takiego stwierdzenia w stosunku do żadnej z praktyk wymienionych w pkt 1 – 6 niniejszej decyzji.

Po pierwsze, należy wskazać, iż w toku postępowania Szkoła jedynie zadeklarowała wycofanie kwestionowanych klauzul. TFLS nie przedstawiła jednak żadnych dowodów świadczących o usunięciu przedmiotowych klauzul z umów dotychczas przez nią zawartych tj. o aneksowaniu umów ze słuchaczami, którzy podpisali umowy w oparciu o stary wzorec umowy, prowadzącego do zgodności tych umów z obowiązującym prawem. Przekazała jedynie wzór nowoopracowanej umowy o warunkach odpłatności za naukę i regulaminu. Jak zostało wyżej podkreślone zadeklarowanie przez przedsiębiorcę dokonania ww. czynności może co najwyżej świadczyć o przejawieniu zamiaru zaniechania praktyki. Dla stwierdzenia zaniechania stosowania praktyki istotne jest natomiast, by przedsiębiorca przedstawił nowoopracowany wzorec umowy i wykazał, że przedstawił wszystkim dotychczasowym klientom aneksy do wcześniej zawartych umów.

W świetle powyższych uwag również fakt, iż w nowoopracowanym wzorcu nie znalazł się kwestionowany w pkt 5 sentencji niniejszej decyzji zapis o treści: *„Rezygnacja z rozpoczętego kursu z przyczyn leżących po stronie Słuchacza nie zwalnia go z obowiązku uiszczania kolejnych rat”* (pkt 13 *„Regulaminu dla słuchaczy kursu językowego w niepublicznej placówce oświatowej Testing & Foreign Language Services”*) nie stanowi podstawy do uznania, że TFLS zaniechała jej stosowania.

Po drugie, odnosząc się do wprowadzonych przez TFLS zmian w nowoopracowanych wzorcach *„Umowa o nauczanie języka obcego”* i *„Regulamin dla słuchaczy kursów językowych w niepublicznej placówce oświatowej TFLS - Testing & Foreign Language Services”* należy wskazać, iż zmiany te - jak to już zostało wyżej wyjaśnione - nie zmieniają oceny kwestionowanych przez Prezesa UOKiK postanowień.

W tym stanie faktycznym nie jest zatem możliwe uznanie, że TFLS zaniechała stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Wobec powyższego orzeczono jak w punkcie I sentencji decyzji.

Stosownie do art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes UOKiK może nałożyć na przedsiębiorcę, w drodze decyzji, karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10% przychodu, osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary, jeżeli przedsiębiorca ten, choćby nieumyślnie, dopuścił się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24.

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów wprowadziła zasadę fakultatywności kar nakładanych przez Prezesa UOKiK na przedsiębiorców, którzy dopuścili się naruszenia tego zakazu. W przypadku stwierdzenia jego naruszenia przez przedsiębiorcę Prezes UOKiK może nałożyć na przedsiębiorcę karę pieniężną.

W niniejszej sprawie zostało udowodnione, iż doszło do naruszenia przez TFLS określonego w art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zakazu stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w sposób określony w pkt I sentencji decyzji. Charakter i uciążliwość tego naruszenia uzasadniają nałożenie na Szkołę kary pieniężnej.

Dopuszczenie się naruszenia przepisów ustawy może nastąpić zarówno umyślnie, jak też i nieumyślnie. Kara pieniężna może zostać nałożona także w przypadku, gdy przedsiębiorca „choćby nieumyślnie” dopuścił się określonego czynu (art. 106 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów). Oznacza to, że kara może być nałożona, także w przypadku, gdy po stronie przedsiębiorcy nie będzie występować wina, rozumiana jako świadomość bezprawności zachowania.

Nakładając karę pieniężną określoną w art. 106 ust. 1 pkt 4 ww. ustawy Prezes Urzędu wziął pod uwagę, czy określone w ww. przepisie naruszenie dokonane było co najmniej nieumyślnie. Konieczność brania pod uwagę przesłanki winy w przypadku stosowania kar pieniężnych wynika bezpośrednio z art. 106 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Z tego względu, nakładając karę pieniężną, Prezes Urzędu wziął pod uwagę całokształt okoliczności sprawy, które wskazywać mogą na umyślny charakter naruszenia przez Przedsiębiorcę zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Jak zostało bowiem wskazane powyżej, Szkoła w wykorzystywanych w obrocie z konsumentami wzorach umów posługuje się zapisami: *„Uwaga: Poniższy tekst jest jedynie propozycją projektu umowy, do której Zamawiający Kurs może zaproponować nowe postanowienie, bądź zaproponować usunięcie lub zmianę postanowień zaproponowanych przez TFLS, tak aby umowa spełniała wymogi indywidualnego uzgodnienia wszystkich jej postanowień z Zamawiającym Kurs”* oraz *„Zamawiający Kurs oświadcza, że tekst umowy został z nim indywidualnie uzgodniony”*. Zdaniem Prezesa Urzędu, wprowadzenie takich zapisów świadczy o tym, iż Przedsiębiorca świadomy niedozwolonego charakteru postanowień umowy w przedstawianych konsumentom wzorcach, próbuje ekskulpować się przez zapisy o możliwości negocjacji umowy. Zatem, w ocenie Prezesa UOKiK, działanie TFLS polegające na posługiwaniu się wzorcami umownymi, które zawierają klauzule abuzywne wskazuje na umyślne naruszanie przez Szkołę zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

W tym miejscu należy podkreślić, że na profesjonalnych uczestnikach obrotu rynkowego zawsze spoczywa obowiązek dochowania należytej staranności przy ocenie zgodności ich działań z obowiązującymi przepisami prawa. Szkoła winna posiadać zatem świadomość konieczności konstruowania wzorców umownych z uwzględnieniem przepisów ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, jak i art. 385¹ i nast. k.c.

Przedsiębiorca jako podmiot profesjonalny, mający dostęp do prowadzonego przez Prezesa Urzędu rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone jest zobligowany do dostosowywania wykorzystywanych przez siebie wzorców umownych do treści wpisów zamieszczanych w rejestrze. Zauważyć bowiem należy, że rejestr postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone jest jawny, powszechnie dostępny, publikowany na stronie www.uokik.gov.pl. Abuzywność postanowień wpisanych do tego rejestru jest jednoznaczna, a zakaz stosowania w obrocie postanowień w nim zamieszczonych nie może budzić jakichkolwiek wątpliwości.

Art. 106 ust. 1 pkt 4 ww. ustawy przewiduje możliwość nałożenia na przedsiębiorcę kary pieniężnej w wysokości nie większej niż 10% przychodu, osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary. Ustawa nie przesądza bezwzględnie wysokości kary nakładanej przez Prezesa UOKiK, który decyduje o tym w każdym konkretnym przypadku, kierując się założeniem, że sankcja musi spełniać zarówno funkcję represyjną, jak i prewencyjną (dyscyplinującą). Przy ustalaniu wysokości kar pieniężnych, o których mowa w art. 106-108, Prezes UOKiK powinien wziąć pod uwagę w szczególności okres, stopień oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy, a także uprzednie naruszenie przepisów ustawy (art. 111 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów).

W punkcie I.1, I.2, I.3, I.4, I.5 oraz I.6 sentencji niniejszej decyzji Prezes Urzędu stwierdził stosowanie przez TFLS praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, o jakich mowa w art. 24 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, co daje podstawy do nałożenia na Przedsiębiorcę kary pieniężnej określonej w art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Przy ustalaniu wysokości kary Prezes Urzędu przyjął za podstawę obliczeń kwotę odpowiadającą wysokości szacowanego przez Szkołę przychodu osiągniętego z tytułu prowadzonej działalności w 2008 r. wynoszącego 5.463.010,41 zł. Stosownie do zapisu art. 106 ust. 1 pkt 4 ww. ustawy, maksymalna kara może stanowić 10 % przychodu, co stanowi kwotę 546 301,04 zł zł.

Ustalenie kary w przedmiotowej sprawie miało charakter wieloetapowy. W pierwszej kolejności Prezes Urzędu dokonał oceny wagi stwierdzonych praktyk i na tej podstawie ustalił kwotę bazową, stanowiącą podstawę do dalszych ustaleń wysokości kary, a następnie – w oparciu o zaistniałe w sprawie okoliczności mające wpływ na wysokość kary – dokonał gradacji ustalonej kwoty bazowej.

W powyższym kontekście wzięto pod uwagę, iż naruszenie przez Przedsiębiorcę zbiorowych interesów konsumentów polegało na stosowaniu niedozwolonych postanowień umownych wpisanych do powszechnie dostępnego rejestru postanowień umownych prowadzonego przez Prezesa Urzędu. Prezes Urzędu zważył, że w wyniku powyższego zachowania sytuacja konsumentów została osłabiona, jednakże wpływ, jaki na uprawnienia konsumentów miały poszczególne postanowienia należało przeanalizować oddzielnie dla każdego zakwestionowanego postanowienia.

Pośród kwestionowanych w przedmiotowym postępowaniu postanowień największą wagą naruszenia charakteryzują się postanowienia wymienione w punkcie I.1 i I.2 i sentencji decyzji, gdyż dotyczą one bezpośrednio sfery ekonomicznej interesów konsumentów. Postanowienia wymienione w punkcie I.1 i I.2 sentencji decyzji ograniczają uprawnienie konsumenta – słuchacza Szkoły do wypowiedzenia umowy w każdym czasie. Postanowienie to przewiduje bowiem możliwość rozwiązania umowy tylko z przyczyn za które odpowiedzialność ponosi Szkoła. Natomiast konsument nie ma możliwości zrezygnowania

z umowy w sytuacji, gdy przyczyny leżą po jego stronie. Jednocześnie postanowienia stanowią, iż Szkoła wyłącza możliwość zwrotu słuchaczowi opłat uiszczonych przez niego za cały kurs, w przypadku, gdy rezygnuje on z nauki w trakcie trwania tego semestru, co w konsekwencji powoduje ponoszenie przez konsumenta nieuzasadnionych opłat i powstanie po jego stronie straty finansowej. Wskazać należy, że w toku postępowania TFLS zmieniło kwestionowane postanowienia. Jednakże podkreślenia wymaga (jak zostało wskazane powyżej), że zmienione postanowienia w dalszym ciągu ograniczają prawo konsumenta do rezygnacji z umowy poprzez uzależnienie rezygnacji od okoliczności zależnych wyłącznie od woli Przedsiębiorcy tj. Szkoła zastrzega, że rezygnacja z umowy będzie skuteczna pod warunkiem zapłaty przez konsumenta najpóźniej w dniu rezygnacji odszkodowania na rzecz Szkoły. W konsekwencji, w spornej sytuacji tj. kiedy nie będzie porozumienia pomiędzy konsumentem a Szkołą co do prawidłowości naliczonego odszkodowania, Szkoła będzie mogła samowolnie decydować o dacie, w której nastąpiła rezygnacja, co może mieć przełożenie na zrealizowanie przez konsumenta ciężącego na nim zobowiązania – uiszczenia płatności.

Dokonując oceny wagi tego naruszenia Prezes Urzędu zwrócił również uwagę na fakt, iż stosowana praktyka miała charakter długotrwały, gdyż tożsame postanowienie zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umów wpisanych za niedozwolone w dniu 28 września 2005 r. Szkoła stosowała kwestionowane postanowienie co najmniej od września 2007 r.

Postanowienie wymienione w punkcie I.5 sentencji decyzji również bezpośrednio dotyczy sfery ekonomicznej interesów konsumentów, nakłada na słuchacza obowiązek wniesienia opłat za naukę do końca kursu, pomimo wypowiedzenia umowy. W rezultacie stosowania przez TFLS tego postanowienia, konsument zobowiązany jest do ponoszenia nienależnych opłat za świadczenie, z którego faktycznie nie będzie korzystał. Prezes Urzędu zwrócił uwagę, że Szkoła w nowo opracowanym wzorcu nie umieściła tego postanowienia, ale jednocześnie nie wykazała zaniechania jego stosowania poprzez wyeliminowanie go z umów już zawartych. Należy także wskazać, iż praktyka miała charakter zdecydowanie długotrwały, gdyż tożsame postanowienie zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone w dniu 27 listopada 2006 r., a TFLS stosowała zakwestionowaną klauzulę umowną od września 2007 r. W ocenie Prezesa Urzędu, praktyka ta nie tylko stwarza zagrożenie dla interesów ekonomicznych konsumentów, ale w rezultacie jej stosowania mogło dojść do uzyskania przez TFLS nieuzasadnionych korzyści finansowych.

Postanowienia zamieszczone w punkcie I.3 i I.6 sentencji niniejszej decyzji przerzucają na konsumenta ciężar dowodu, iż dany wzorzec został uzgodniony indywidualnie, a zatem nie podlega dyspozycji art. 385¹ § 1 k.c. W rezultacie stosowania przez Szkołę tych postanowień, konsument może pozostawać w błędnym przekonaniu, iż miał rzeczywisty wpływ na treść postanowień umowy, a więc nie zawiera ona niezgodnionych indywidualnie postanowień. Oceniając wagę tego naruszenia Prezes Urzędu zwrócił również uwagę na fakt, iż stosowana praktyka miała charakter długotrwały, gdyż tożsame postanowienie zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umów wpisanych za niedozwolone w dniu 20 września 2006 r. Szkoła stosowała kwestionowane postanowienia co najmniej od września 2007 r.

Ostatnie z kwestionowanych przez Prezesa Urzędu postanowień dotyczyło stosowania przez Szkołę odsetek w wysokości 0,5 % należnej kwoty za każdy dzień zwłoki, które zostały

uznane przez SOKiK za rażąco wygórowane. Postanowienie to także dotyczy bezpośrednio sfery ekonomicznej interesów konsumentów. Podnieść należy, że w toku postępowania Szkoła zmieniła wysokość kwestionowanych odsetek na 0,1 % należnej kwoty za każdy dzień opóźnienia. Podkreślenia wymaga, że tak zmienione postanowienie w dalszym ciągu wypełnia znamiona klauzuli wpisanej do rejestru. Praktyka ta miała charakter zdecydowanie długotrwały, gdyż tożsame postanowienia zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umów wpisanych za niedozwolone w dniu 8 sierpnia 2006 r., a Szkoła stosowała niniejsze postanowienie co najmniej od września 2007 r.

Podsumowanie wagi stwierdzonych naruszeń pozwoliło Prezesowi Urzędu na stwierdzenie, iż łącznie waga naruszeń w przedmiotowej sprawie kształtuje się na poziomie 0,42 % przychodu osiągniętego przez Uczelnię w 2008 r. Tym samym ustalona przez Prezesa Urzędu kwota bazowa stanowiąca równowartość 0,42 % przychodu osiągniętego przez Uczelnię wynosi 22 945,00 zł.

Dokonując ustalenia ostatecznego wymiaru kary pieniężnej nałożonej na Uczelnię, Prezes Urzędu wziął pod uwagę umyślny charakter naruszenia zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, co stanowi okoliczność obciążającą powodującą zwiększenie wysokości kary o 50 %. Podkreślić również należy, że cztery z sześciu stosowanych przez TFLS klauzul abuzywnych wpisanych do rejestru (postanowienia wymienione w punkcie I.1, I.2, I.4 i I.5 sentencji niniejszej decyzji) stwarzają zagrożenie dla interesów ekonomicznych konsumentów.

W związku z powyższym, Prezes Urzędu uznał, iż zaistniałe w niniejszej sprawie okoliczności, w szczególności umyślność naruszenia zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, uzasadniają zwiększenie wyjściowego poziomu kwoty bazowej będącej podstawą wymierzenia kary o 50%. Jednocześnie brak jest w niniejszej sprawie okoliczności łagodzących, które miałyby wpływ na zmniejszenie kary w przedmiotowym postępowaniu.

Kara nakładana przez Prezesa Urzędu na podmioty, które dopuściły się stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów służy podkreśleniu naganności ocenianych zachowań. Orzeczona kara powinna stanowić dolegliwość dla uczestnika niniejszego postępowania, tak, aby jej nałożenie skutkowało w przyszłości zapobieżeniem zaistnienia podobnych sytuacji. Z drugiej strony należy też podkreślić wymiar edukacyjny i wychowawczy zastosowanego środka oraz wyrazić nadzieję, że odniesie on spodziewany skutek na przyszłość. Poza wymiarem indywidualnym kary, należy zwrócić uwagę na jej wymiar ogólny, funkcję odstrasżającą i wychowawczą w stosunku do innych uczestników rynku. W świetle powyższych okoliczności, po uwzględnieniu zaistniałej w postępowaniu okoliczności obciążającej wysokość kary za poszczególne naruszenia ustalono na poziomie **34 417,00 zł** (słownie: trzydzieści cztery tysiące czterysta siedemnaście złotych).

Prezes Urzędu, kierując się potrzebą zdecydowanego przeciwdziałania stosowaniu praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów uznał, że orzeczona kara powinna stanowić dolegliwość dla uczestnika niniejszego postępowania. W tym przypadku kara powinna spełnić jednak przede wszystkim funkcję prewencyjną i wychowawczą, tak, aby zapobiec w przyszłości naruszeniom przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W ocenie Prezesa Urzędu wymierzona kara w wysokości około 0,6 % przychodu uzyskanego przez TFLS w 2008 r. i stanowiąca około 6 % maksymalnego wymiaru kary przewidzianego w art. 106 ust. 1 pkt 4. ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest adekwatna do stopnia naruszenia przepisów ww. ustawy i współmierna do możliwości finansowych Uczelni.

Wobec powyższego orzeczono jak w punkcie II sentencji tej decyzji.

Zgodnie z art. 112 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów karę pieniężną należy uiścić w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów: NBP o/o Warszawa Nr 51101010100078782231000000.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 ze zm.) – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury w Warszawie.

Otrzymuje:

Witold Buczyński

Testing & Foreign Language Service – Szkoła Języków Obcych

ul. Boduena 4

00-011 Warszawa